

Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

2015

Sisällysluettelo

1. Johdanto	2
2. Toiminta-ajatus	2
3. Toimintaympäristön kuvaus	2
4. Arvot	3
5. Kasvatuskumppanuus	4
5.1 Kasvatuskumppanuus päiväkodin arjessa	4
5.2 Vanhempaintoimikunta	5
6. Oppimisympäristön kuvaus	6
6.1 Fyysinen oppimisympäristö	6
6.2 Psyykinen oppimisympäristö	7
6.3 Sosiaalinen oppimisympäristö	7
6.4 Turvallisuus oppimisympäristössä	7
7. Lapselle ominaiset tavat toimia	8
7.1 Leikkiminen	8
7.2 Liikkuminen	9
7.3 Taiteileminen	10
7.4 Tutkiminen	10
8. Sisällölliset orientaatiot	11
8.1 Matemaattinen orientaatio	11
8.2 Luonnontieteellinen orientaatio	12
8.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio	12
8.4 Esteettinen orientaatio	13
8.5 Eettinen orientaatio	13
8.6 Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio	14
9. Esiopetus	14
9.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops	15
9.2 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö ja opetuksen jatkumo	15
9.3 Herttoniemen rannan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma	16
9.4 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Tuorinniemen päiväkodissa	16
10. Lapsen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen päiväkodissa	16
10.1 Kuinka toimimme kun huoli herää	17
10.2 Tuen eri muodot	17
11. Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma	18
11.1 <i>Mitä on kiusaaminen?</i>	18
11.2 Tuorinniemen päiväkodissa kiusaamisen ehkäisy on osana arjen pedagogiikkaa	19
12. Arviointi	20
Liite 1 Vanhempien vastaukset Digium- kyselyyn päiväkodin arvoista	21
Liite 2 Leikki- mind map	22

1 Johdanto

Varhaiskasvatustyötä ohjaa monta asiakirjaa. Jokaisella paikkakunnalla ja jokaisella päivähoitoyksiköllä on oma varhaiskasvatussuunnitelmansa, joita ohjaavat valtakunnalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat ovat kunnan suunnitelmia yksityiskohtaisempia, ja niissä kuvataan muun muassa yksikön arvot, toimintakulttuuria, toimintaympäristöä ja erityispiirteitä. Varhaiskasvatussuunnitelmaa kutsutaan arkisemmin vasuksi.

Yksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmat muuntuvat yksikön arjen, lasten ja ryhmien mukaan, niiden tilannesidonaisuuden vuoksi. Varhaiskasvatussuunnitelmia arvioidaan ja päivitetään siis säännöllisin väliajoin.

Tuorinniemen varhaiskasvatussuunnitelma on tehty koko työyhteisön voimin muun muassa työilloissa ja kehittämispäivillä, yhteisten keskustelujen, pohdintojen ja työn arvioinnin pohjalta. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa meitä toteuttamaan yhtenäistä varhaiskasvatusta lapsille ja perheille, sekä yhteistyötahoille. Työyhteisömme on sitoutunut toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelmassa esitettyä toimintaa.

2 Toiminta-ajatus

Tuorinniemen päiväkotitoiminta tarjoaa lapselle hyvän ja turvallisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen jatkumon yhteistyössä alkuopetuksen kanssa. Toimintamme pohjautuu Kasvatuskumppanuuteen vanhempien kanssa.

3 Toimintaympäristön kuvaus

Tuorinniemen päiväkotitoiminta on vuonna 1997 perustettu Helsingin kaupungin päiväkotitoiminta. Päiväkotitoiminta sijaitsee Herttoniemen rannassa, meren ja metsäisen luonnon läheisyydessä, monikulttuurisessa ympäristössä. Kaksikerroksisessa rakennuksessa toimii päiväkotitoiminta, esikoulu, Herttoniemen ala-asteen sivukouluna alkuopetuksen 1. ja 2. luokat sekä Leikkipuisto Tuorinniemi. Päivähoito, esiopetus ja alkuopetus muodostavat lapsille yhtäläisen varhaiskasvatuksen ja opetuksen jatkumon.

Päiväkotitoiminta muodostuu kahdeksasta ryhmästä. Meduusoiden tiloissa toimii kolme kiinteää väriryhmää, vihreät, lilat ja oranssit. Simpukoiden tiloissa toimii punaisten, keltaisten ja sinisten kiinteät väriryhmät. Kotiloiden ryhmä sijaitsee fyysisesti erillään päätalosta, päiväkodin läheisyydessä. Päiväkodissamme on myös Kalojen integroitu erityisryhmä. Kasvattajayhteisö muodostuu tällä hetkellä 22 kasvattajasta (8 lastentarhanopettajaa, 11 lastenhoitajaa, 2 erityislastentarhanopettajaa, resurssierityislastentarhanopettaja sekä erityisavustaja). Toiminta toteutetaan ryhmissä sekä pienryhmissä. Väriryhmän toiminnasta vastaa lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja työparina. Väriryhmät jaetaan myös kiinteisiin ja vaihtuviin toiminnallisiin ja pedagogisiin pienryhmiin. Lapsiryhmät muodostuvat lasten tarpeiden ja ikärakenteen mukaan toimintakausittain. Päiväkodissamme on paljon eri kieli- ja kulttuuritaustaisia lapsia.

4 Arvot

Arvot ovat peruseriaatteita, jotka ohjaavat toimintaamme kasvattajina päivähoiton arjessa. Tuorinniemen päiväkodin kasvattajina olemme yhdessä määritelleet päiväkodin viisi tärkeintä arvoa, joita ovat:

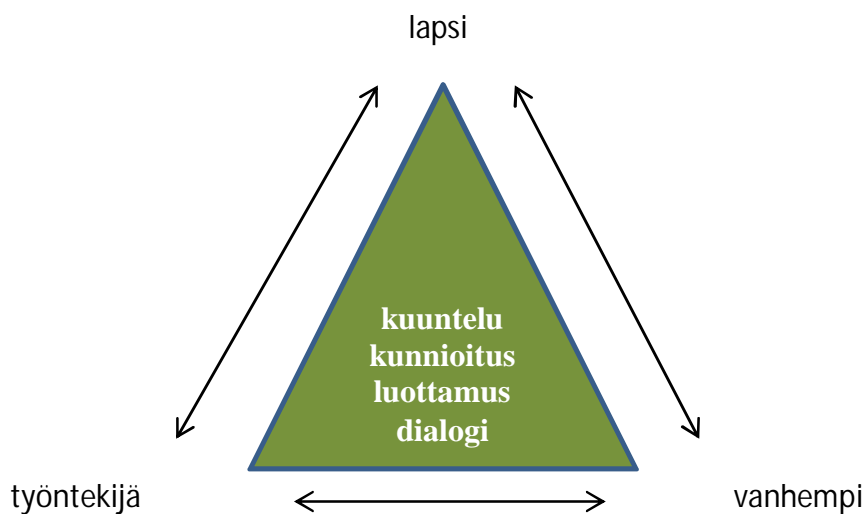
- **Turvallisuus**
Fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Lasten perustarpeista huolehditaan, aikuiset ovat läsnä olevia ja lapsia varten, ryhmä, aikuiset ja ilmapiiri ovat turvallisia, toiminnalla on selkeät säännöt ja tuttu rytmi.
- **Yksilöllisyys**
Lapsen persoona, temperamentti, kehittyminen ja motivaatio otetaan huomioon. Lasten jakaminen pienryhmiin antaa tilaa yksilöllisten tarpeiden ja piirteiden huomioimiseen. Lapselle on nimetty oma vastuukasvattaja.
- **Tasa-arvoisuus ja tasavertaisuus**
Suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen, niiden opettaminen ja kannattelu. Jokainen on erilainen oppija.
- **Kiireettömyys**
Arki on rauhallista ja lapsilla on aikaa toimimiseen ja etenemiseen. Arjen pedagogiikkaa mietitään ryhmissä esim. pienryhmätoiminnan toteuttamisen ja siirtymätilanteiden porrastamisen kautta.
- **Osallisuus**
Lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi ja kokee olevansa osa ryhmää. Aikuiset ovat kiinnostuneita lasten asioista, lasta kannustetaan ja hänelle annetaan mahdollisuus tehdä ja kokeilla asioita itse, lapsen oppimiselle ja omalle kiinnostukselle annetaan tilaa ja mahdollisuuksia toteuttaa. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa ryhmän toiminnan sisältöön. Oppimisympäristöä muokataan lasten tarpeiden mukaan. Vanhempien osallisuus kasvatuskumppanuuden ja vasu keskusteluiden kautta, sekä vanhempainilloissa, yhteisissä tapahtumissa sekä vanhempain toimikunnan kautta.

Päiväkodin toiminnan arvokeskusteluun on otettu huomioon myös vanhempien näkökulma Digium-kyselyn kautta, joka toteutettiin keväällä 2014 (kts. liite 1). Kysely tehtiin sähköisesti suomen ja englannin kielellä ja siihen vastasi yhteensä 44 vanhempaa. Vanhemmat valitsivat kyselyssä kolme itselleen tärkeintä arvoa päiväkodin toiminnassa. Kyselyn kautta vanhempien näkökulmasta tärkeimmiksi arvoiksi toiminnalle päiväkodissamme nousivat:

- Turvallisuus (47,73 %)
- Välittäminen (47,73 %)
- Oppiminen (27,27 %)
- Avoimuus (25,0 %)
- Luovuus (20,45 %)

5 Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus on olennainen ja tärkeä osa lapsen varhaiskasvatusta. Kasvatuskumppanuudella tarkoitetaan vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Tämä edellyttää keskinäistä luottamusta, tasavertaisuutta, ja kaikkien osapuolten kunnioittamista. Vanhemmilla on päävastuu lapsensa kasvattamisessa, sekä ajantasainen tieto ja tuntemus lapsensa kasvusta ja kehityksestä. Päiväkodin kasvattajilla on koulutuksensa antama ammatillinen tieto ja osaaminen sekä vastuu kasvatuskumppanuuden ja tasavertaisen yhteistyön edellytysten luomisessa. Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja henkilöstön tiedot ja kokemukset lapsen hyväksi.

5.1 Kasvatuskumppanuus päiväkodin arjessa

Päivähoidon aloittaminen on suuri muutos koko perheelle. Hyvin suunniteltu päivähoiton aloitus luo lapselle turvallisen siirtymisen kasvuympäristöjen välille. Päivähoidon aloitus on ratkaiseva vaihe perheen ja päiväkodin kasvatuskumppanuuden syntyemiselle. Tarkoituksena on saada turvallinen ja luottamuksellinen tunne päivähoiton aloittamisesta. Tämän tavoitteen toteutumisen tukena on jokaiselle lapselle nimetty vastuukasvattaja, joka on lapsen oman ryhmän lastentarhanopettaja tai lastenhoitaja. Kasvatuskumppanuus toteutuu perheen päivittäisissä kohtaamisissa tuonti- ja hakutilanteissa. Lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi on tärkeää vaihtaa kuulumiset päivittäin oman ryhmän aikuisten kanssa.

Kun perhe saa päätöksen päivähoitopaikan varmistumisesta, lapselle nimetty vastuukasvattaja on yhteydessä perheeseen ja sopii heidän kanssaan hoidon pehmeästä aloituksesta ja aloituskeskustelusta. Aloituskeskustelussa vanhemmilla on mahdollisuus kertoa lapsensa historiasta, tavoista ja tottumuksista ja saada vastauksia mieltä askarruttaviin kysymyksiin. Monikulttuuristen perheiden kanssa käytävissä keskusteluissa mukana on myös perheen kotikieltä puhuva tulkki. Perhe on tervetullut tutustumaan päiväkotiin ja sen käytäntöihin, lapsen tulevaan ryhmään, ryhmän aikuisiin ja lapsen omaan vastuukasvattajaan.

Tutustumisjaksolle on hyvä varata aikaa lapsen tarpeiden mukaan, noin viikon verran. Tutustumisjaksosta sovitaan yhdessä perheen kanssa, ja sen periaatteena on että vanhemmat tutustuttavat lapsensa päiväkodin arkeen. Vanhemmat ja vastuukasvattaja yhdessä kannattelevat lasta hänen tutustuessaan uuteen kasvuympäristöön.

Tuorinniemen päiväkodissa toimii vanhempaintoimikunta, jonka kautta vanhemmat pääsevät myös osalliseksi päiväkodin toimintaan. Päiväkodin henkilökunta on mukana avustamassa ja tukemassa vanhempaintoimikunnan toimintaa. Vanhempaintoimikunta on järjestänyt mm. laskiaisriehan, arpajaisia ulkotapahtumissa ja keränneet rahaa kirpputorilla mm. suosittua Tuorisfestaria varten, jossa on esiintynyt lapsia ja perheitä kiinnostava esiintyjä.

Noin kahden kuukauden kuluttua hoidon aloittamisesta vastuukasvattaja laatii lapsen varhaiskasvatussuunnitelman eli Vasun yhdessä perheen kanssa. Suunnitelman pohjana ovat havainnot lapsesta ja näkemykset siitä kuinka juuri tämän lapsen hyvinvointia ja oppimista edistetään oppimisympäristössä. Vasu-keskusteluja käydään perheen kanssa vähintään kerran vuodessa ja tarpeen mukaan useammin. Varhaiskasvatussuunnitelmia arvioidaan säännöllisesti. Lasten varhaiskasvatussuunnitelmat toimivat pohjana kasvatus- ja opetustoiminnan suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa yksilöiden ja lapsiryhmien kohdalla. Monikielisten perheiden lapsille laaditaan vasuun kaksikielisyyden suunnitelma, joka ohjaa suomenkielen oppimisen ja lapsen äidinkielen tukemista ja sen suunnittelua. Kaksikielisyyden suunnitelma pitää sisällään äidinkielen tukemisen kotona ja päiväkodissa sekä suomenkielen tukemisen päiväkodissa.

Lapsen täyttäessä neljä vuotta tehdään lapsen laaja terveystarkastus (Hyve4- malli) yhteistyössä perheen, päiväkodin ja neuvolan kanssa. Ennen 4-vuotistarkastusta vastuukasvattaja käy vasu-keskustelun perheen kanssa ja sen yhteydessä käydään läpi myös vanhemman tekemä haastattelu lapsesta. Keskustelun yhteenveto lähetetään neuvolaan. Neuvola palauttaa yhteenvedon takaisin päiväkodille omilla huomioillaan varustettuina ja näin tieto lapsen vahvuuksista ja tuen tarpeista tulevat kaikkien osapuolten tiedoksi. Tietojen kirjallinen ja suullinen vaihto edellyttää vanhempien suostumusta.

Esiopetusikäisille lapsille laaditaan lapsen esiopetuksen suunnitelma Leops syksyllä ja keväällä.

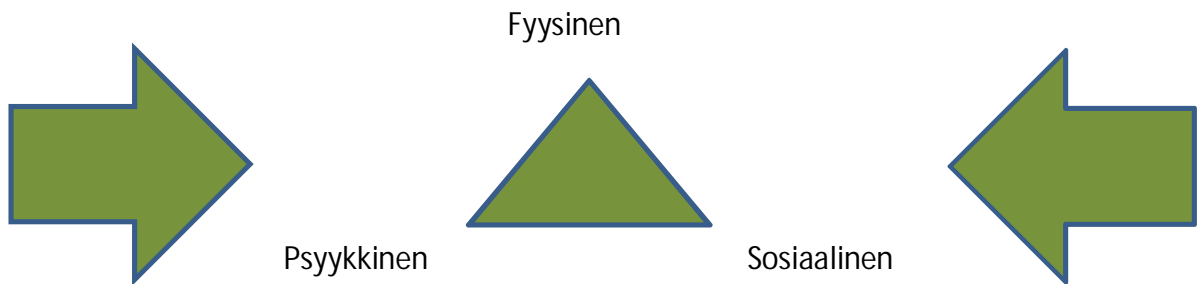
Aloituskeskustelut, vasukeskustelut ja hyve4-keskustelut kirjataan päiväkotien asiakastietojärjestelmä Efficaan.

5.2 Vanhempaintoimikunta

Päiväkodissämme toimii vanhempaintoimikunta, joka on hankkinut varoja tapahtumien järjestämiseen, järjestämällä esimerkiksi laskiaisriehan, arpajaisia ja osallistamalla myyjäisiin ja kirpputoreihin. Rahat ovat käytetty lasten ja perheiden iloksi, esimerkiksi järjestämällä Tuoris-festarit keväisin päiväkodin pihalla. Päiväkodin henkilökunta on ollut mukana ja auttamassa vanhempaintoimikunnan tilaisuuksissa. Vanhempaintoimikunta on avoin kaikille Tuorinniemen päiväkodin lasten vanhemmille ja siihen voi liittyä mukaan milloin vain.

6 Oppimisympäristön kuvaus

Päiväkodin oppimisympäristö muodostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta oppimisympäristöstä. Oppimisympäristönä Tuorinniemen päiväkotiki on turvallinen, kiinnostava, innostava ja rohkaiseva. Hyvä oppimisympäristö mahdollistaa lapsen omaehtoisesta kiinnostuksesta lähtevän ihmettelyn ja tutkimisen, antaa mahdollisuuden keskittymiseen ja kokeiluun, ja tukee lapsen spontaaneja tutkimis- ja oppimishaluja.

Ratkaisujen perustana tietoinen tavoite lapsen hyvinvoinnin ja oppimisen edistämisestä.

Kasvattajayhteisön yhdessä yhdessä konkretisoimat toimintaperiaatteet ja niiden jatkuva arviointi ja reflektointi

Oppimisympäristöä arvioidaan ja muokataan lasten ja toiminnan muuttuvien tarpeiden mukaan.

6.1 Fyysinen oppimisympäristö

Fyysisenä oppimisympäristönä Herttoniemen ranta on monikulttuurinen alue meren, puistojen ja metsäisen luonnon läheisyydessä. Tuorinniemen päiväkodin fyysinen oppimisympäristö on jaettu leikkialueisiin lasten ikä- ja taitotasojen mukaan ja siellä on välineitä mm. vuodenaikojen ja lasten kiinnostuksen kohteiden mukaan. Leikkitilaa on sisällä ja ulkona. Ulkoleikkialueet ovat kaikkien lasten yhteisessä käytössä. Vuodenaikojen mukaan käytössämme on urheilukenttä, luistinrata ja läheinen Kartanonpuisto. Sisätiloissa ryhmillä on nimetyt kotialueet, joissa lapsilla on omat nimetyt naulakkopaikat. Ryhmät käyttävät kaikkia talon sisä- ja ulkotiloja porrastetusti, jolloin ne ovat monipuolisesti ja kaikkien lasten käytössä. Ryhmissä tavarat ovat lasten saatavilla ja tiettyjä välineitä käytetään aikuisen valvonnassa. Välineet ja materiaalit mahdollistavat lapselle ominaiset tavat toimia, leikkien, liikkuen, tutkien ja taiteillen. Leikkien jatkamiselle mahdollistetaan tilaa. Tilat ovat esteettisesti suunniteltu ja selkeitä, ja lasten työt ovat ryhmässä esillä. Ryhmätilojen lisäksi ryhmillä on yhteisesti käytössä päiväkodin jumppasali, vesileikkihuone, takkatila ja muut pienryhmätilat

sekä eteiset, toimistot, ja käytävätilat. Viereisen leikkipuiston ulkotilat ovat yhteisessä käytössämme, sekä osa koulun tiloista, kuten ateljee.

6.2 Psyykkinen oppimisympäristö

Psyykkisen oppimisympäristön pohjana on hyvä vuorovaikutus kasvattajien kesken, kasvattajien ja lasten kesken, sekä lasten välillä. Aikuiset ovat sitoutuneita kasvattajan tehtäväänsä ja heillä on yhteinen selkeä päämäärä ja toimintatavat. Kasvattajien keskinäiset avoimet ja luottamukselliset vuorovaikutussuhteet luovat pohjan myönteiselle ja turvalliselle kasvuilmapiirille. Aikuiset ovat sensitiivisiä lasten tunteille ja tarpeille, perustarpeet ja lasten herkkyyksikaudet huomioidaan. Lapsen persoona, temperamentti, kehittyminen ja motivaatio otetaan huomioon. Lasten jakaminen pienryhmiin antaa tilaa yksilöllisten tarpeiden ja piirteiden huomioimiseen. Lapselle on nimetty oma vastuukasvattaja. Lapsia kannustetaan toiminaan positiivisen palautteen kautta. Aikuiset ottavat lasten aloitteet huomioon, ja ovat aktiivisesti läsnä lapsia varten. Aikuiset ovat sitoutuneet lasten yhteisvastuulliseen ohjaukseen ja valvontaan. Nämä kaikki yhdessä mahdollistavat lapselle emotionaalisen turvallisuuden ja hyvinvoinnin ryhmässä, sekä mahdollisuuden kokea onnistumisen iloa ja oppimisen kokemuksia.

6.3 Sosiaalinen oppimisympäristö

Hyvän sosiaalisen oppimisympäristön luo ryhmän hyvä ja avoin ilmapiiri, mahdollisuus ja aikaa ryhmäytymiseen, vertaissuhteiden toimivuus ja sosiaalisten suhteiden kokonaisuus. Arki on rauhallista ja lapsilla on aikaa toimimiseen ja etenemiseen. Arjen pedagogiikkaa mietitään ryhmissä esim. pienryhmätoiminnan toteuttamisen ja siirtymätilanteiden porrastamisen kautta. Aikuisella on aktiivinen rooli ryhmähengen luojana ja ryhmäytymisessä. Aikuiset tukevat ja ohjaavat lasta ystävyyssuhteissa, erilaisuuden ymmärtämisessä, auttavat ristiriitatilanteissa ja puuttuvat kiusaamistilanteisiin. Toimintaa toteutetaan pienryhmittäin, väriyhmittäin, sekä koko talon kanssa.

6.4 Turvallisuus oppimisympäristössä

Päiväkodin oppimisympäristössä fyysinen turvallisuus tarkoittaa:

- turvallisuusohjeita ja sääntöjä, esim. pihäsäännöt
- yhteisiä sopimuksia poikkeus- ja mahdollisissa vaaratilanteissa toimimiseen
- riskitekijöiden eliminointia
- arjen turvallisuutta, esim. yhteiset sopimukset vanhempien kanssa lapsen tuomisesta ja hakemisesta, lapsilistat, riittävää henkilökunta, lapsille ikä – ja taitotasoisesti jaetut toiminnat ja tilat

7 Lapselle ominaiset tavat toimia

Lapselle ominaisia tapoja toimia ovat leikkiminen, liikkuminen, taiteileminen ja tutkiminen. Lapsi on aktiivinen, innokas, utelias ja kokeileva oppija. Hän oppii ja kehittyy koko elämänsä ajan. Oppimisen edellytyksenä on perustarpeiden huomioiminen. Aikuinen kasvattajana huomioivat lapsen herkkyyksikaudet ja persoonan oppimisessa. Toimintamme Tutorinniessä on lapsilähtöistä ja päiväkodissamme on luovuutta salliva ilmapiiri.

7.1 Leikkiminen

Lapset leikkivät leikkimisen vuoksi, mutta oppivat myös leikkiessään. Leikkiminen mahdollistaa kokonaisvaltaisen oppimisen; sosiaalisen, emotionaalisen, kognitiivisen, fyysisen ja kulttuurisen oppimisen. Lasten taidot kehittyvät leikkiessä. Leikki edistää lasten hyvinvointia ja sillä luodaan osallisuutta toiminnassamme. Leikkimällä lapsi rakentaa vertaissuhteita ja omaa identiteettiä. Leikki on lapsen tapa hahmottaa maailmaa, rakentaa merkityksiä ympäristöstään. Leikki on meidän keskeisin kasvatus- ja opetusmuotomme. Tuorinniessä toimintaympäristö mahdollistaa leikin päivittäin ja leikki rytmittää päivän toimintoja vapaan ja ohjatun leikin muodossa. Eri leikeille on erillisiä tiloja, kuten vesi- ja hiekkaleikkipisteet. Kaikki tilat, niin sisällä kuin ulkona ovat lasten käytössä ja muovautuvat helposti erilaisiksi leikkipisteiksi. Päiväkotimme käytössä on myös jumppasali sekä koulun ja leikkipuiston tiloja sekä päiväkodin lähellä sijaitsevat hyvät ulkoilualueet. Aikuisella on oma rooli leikin ohjaamisessa, tukemisessa ja opetuksessa. (Liite 2. Leikki- mind map)

Kasvattajan rooli leikkeissä on:

- puitteiden luominen (tilat, välineet, aika, leikkirauha, mahdollisuus jatkaa leikkiä myöhemmin)
- lasten kiinnostuksen huomioiminen ja toimintaympäristön muovaaminen sen mukaan
- leikkimisen turvallisuuden takaaminen
- leikkiin kannustaminen ja sen kannattelemine ja tukeminen (ideoita, apua, kannustusta, ristiriitojen ratkaisu, mallintaminen, leikin rikastuttaminen, leikkikaverit)
- itseohjautuvan leikin mahdollistaminen
- lasten osallistaminen leikin suunnitteluun ja toteutukseen (esim. leikkivälineiden luominen)
- yhdessä leikkiminen
- aikuinen on sitoutunut toimintaan, on sensitiivinen ja läsnä ja havainnoi lapsia leikin lomassa
- aikuinen huolehtii että kaikki lapset pääsevät leikkeihin mukaan ja ohjaa lasten välisten suhteiden kehittymistä

7.2 Liikkuminen

Lapsi tarvitsee päivittäin liikuntaa terveen kasvun ja kehityksen perustaksi. Liikkuminen on lapselle ominainen tapa tutustua omaan itseensä, muihin ihmisiin ja tutkia ympäristöään. Sosiaali- ja terveysministeriön suositusten mukaan lasten tulisi saada harjoitella motorisia taitojaan erilaisissa ympäristöissä aktiivisesti joka päivä noin 2 tuntia. Liikkumisen minimimäärä voi koostua useista eri jaksoista saman päivän aikana.

Varhaiskasvatushenkilöstö huolehtii yhdessä vanhempien kanssa riittävän liikuntamäärän takaamisesta.

Liikunta päiväkodissa on päivittäistä hyötyliikuntaa kaikissa arjen tilanteissa sekä ohjattuja liikuntahetkiä, sisällä ja ulkona. Tuorinniemen päiväkodissa ulkoillaan lähes säällä kuin säällä, lapset tarvitsevat sään mukaiset varusteet.

Liikunta päiväkodissa on

- perustaitojen harjoittamista
- oman kehon hallintaa
- uuden oppimista
- liikuntaa leikin myötä
- sääntöleikkejä
- sisä- ja ulkoleikkejä
- hauskanpitoa
- tutustumista uusiin lajeihin ja vuoden aikojen mukaan liikkumista
- retkiä
- hyötyliikuntaa kaikissa arjen tilanteissa

Kasvattajan rooli on antaa lapsille mahdollisuus päivittäiseen liikkumiseen.

Aikuisen rooli on:

- mahdollistaa lapsille liikkumiseen soveltuvan ympäristön ja tarvittavia välineitä
- takaa turvallisuuden ja opettaa turvalliseen liikkumiseen
- ohjaa ja osallistuu itse liikkumiseen lapsen kanssa ja on esimerkkinä
- innostaa ja inspiroi
- havainnoi ja suunnittelee toimintaa liikuntaa hyväksi käyttäen ja kuuntelee ja tarttuu lasten toiveisiin ja tarpeisiin liikuntaan liittyen.

Tuorinniemen päiväkodissa on tehty liikuntasuunnitelma (2009) lasten ikätason ja vuoden aikojen mukaan, joka toimii pohjana liikuntahetkien suunnitteluun.

Aikuisten positiivinen asenne, motivaatio ja oma osallistuminen luovat lapsille sallivan kannustavan ja arvostavan ilmapiirin liikkumiseen. Aikuisen rooli on iloita lapsen kanssa, lapsi oppii kokemuksen kautta!

7.3 Taiteileminen

Taidekasvatus on lapselle tärkeä itsetunnon kehittämisen väline ja se on kokemuksellinen tapa tutkia ympäristöä aisteilla ja ilmaista itseään. Se on laaja-alaista ja sallivaa, lapsen luovaa toimintaa esimerkiksi musiikin, teatterin, draaman, valokuvauksen, kädentaitojen ja muiden luovien menetelmien kautta. Kasvattajan rooli on antaa tilaa, aikaa ja rauhaa lapsen omalle mielikuvitukselle ja luovuudelle. Aikuinen havainnoi, kuuntelee, mahdollistaa, dokumentoi ja pitää yllä ja kehittää projektityöskentelyä. Taidekasvatuksen visiot ja tavoitteet tulevat lasten mielenkiinnon kohteiden kautta.

Päiväkodissa taiteileminen on:

- mahdollisuus maalaamiseen, piirtämiseen, askarteluun, muovailuun ja muuhun käsillä tekemiseen
- musiikillisia elämyksiä ja kokemuksia (laulaminen, soittaminen, yhteiset juhlat, konsertit)
- kannustamista luovaan itseilmaisuun (esim. lasten omat esitykset, aikuisten tekemät esitykset)
- retkiä teatteriin, näyttelyihin, musiikkiesityksiin
- mahdollisuuksia lasten omiin luoviin projekteihin
- mahdollisuus kokeilla ja löytää lapselle ominaisin tapa ilmaista itseään
- lasten töiden arvostamista (esim. esille laitto, taidenäyttelyt)

7.4 Tutkiminen

Tutkiminen liittyy lapsen kaikkeen toimintaan. Lapsi ihmettelee jokapäiväisiä arjen asioita ja oppii tutkimisen, oivaltamisen ja kokemusten kautta. Kasvattaja on sensitiivinen lasten kiinnostuksen kohteille ja mahdollistaa tutkimisen antamalla lapselle välineet ja tilan itsenäiseen toimimiseen ja on sitoutunut ja kiinnostunut lasten toiminnasta. Lapsi on utelias ja hän tutkii ympäristöään kaikilla aisteillaan.

Päiväkodissa tutkiminen on:

- retkiä luontoon
- lasten kiinnostuksen kohteisiin tarttumista (havainnointi, projektit)
- materiaaleja tiedonsaantiin ja tutkimiseen
- lasten kannustamista tutkimiseen
- asioiden ihmettelemistä ja tutkimista lasten kanssa
- keskusteluita lasta kiinnostavista aiheista

8 Sisällölliset orientaatiot

Sisällölliset orientaatiot ohjaavat toiminnan toteutumista ja rikastuttamista. Kasvattajat ovat tietoisia orientaatioiden sisällöistä ja tuovat niitä aktiivisesti päivittäisiin arjen tilanteisiin, projektitöinä, leikkimiseen, liikkumiseen, taiteelliseen toimintaan ja tutkimiseen.

Orientaatiot ovat viitekehyksiä, joita tarjoten aikuiset mahdollistavat lapselle maailmakuivan avartumisen ja suvaitsevaisuuden ja erilaisuuden ymmärtämisen kehittymisen. Kieli ja vuorovaikutus ovat kaiken toiminnan perusta ja ne ovat osa kaikkia orientaatioita. Sisällölliset orientaatiot eivät ole kokonaisuuksia joita lasten tulisi oppia, vaan niitä sisällytetään sopivissa määrin toimintaan, jolloin lapsi saa monipuolisia kokemuksia, tietoja ja taitoja elämästä.

8.1 Matemaattinen orientaatio

Arjesta löytyy paljon matemaattisia käsitteitä ja kasvattajan tehtävä on tukea lapsen matemaattisen ajattelun kehitystä tuomalla arkeen matemaattisia käsitteitä kuten vertaaminen, laskeminen, päättelyminen ja lajitteleminen.

Matemaattista orientaatiota arjessa on esimerkiksi

- ruokailutilanteissa esim. paljon/vähän (vertaaminen)
- pukemistilanteissa esim. oikea/vasen (avaruudelliset käsitteet)
- ohjeiden hahmottamisessa ja niiden mukaan toimimisessa
- aamupiirissä esim. viikonpäivät, kuukaudet (aika)
- numeroina seinällä (lukumäärä ja lukukäsite)
- lelujen keräämisessä (lajittelu)
- rakenteluleikeissä (muodot)
- lautapeleissä (ongelmanratkaisu, päättely, logiikka)
- liikunnallisissa hetkissä (muodot, määrät, tilan hahmottaminen, suunnat)
- taiteellisessa ilmaisussa ja kädentaitotehtävissä (muodot, ongelmanratkaisu, logiikka, tilan hahmottaminen)
- musiikissa ja ilmaisussa esim. laulaminen, soittaminen, esitykset (laskeminen, määrä, vertailu)
- tutkimisessa esim. kohde ja välineet (mittaaminen, vertailu, määrä)

8.2 Luonnontieteellinen orientaatio

Luonnontieteellinen orientaation kautta lapset oppivat syy-seuraussuhteita oman hyvinvoinnin ja luonnon kannalta. Arjessa käydään keskusteluja omasta kehosta ja sen toiminnasta, ruuasta ja ruuan kierrosta sekä kierrätyksestä ja kestävästä kehityksestä.

Luonnontieteellinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- retkinä lähiympäristöön ja muihin kohteisiin (jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet, luonnonsuojelu)
- kokeiluna esim. jään sulaminen
- tutkimisena esim. kasvit ja eläimet
- tutkimusvälineistönä
- säätilan ja säävaihteluiden seuraamisena (havainnointi esim. kuvien avulla)
- vuodenaikojen tarkkailu
- materiaalien keräily, tunnistelu ja hyödyntäminen esim. askarteluissa
- keskusteluina omista kokemuksista ja havainnoista esim. retket
- satuina, loruina, kuvina
- tiedon hankintana lasten kanssa esim. kirjasto
- juhlina esim. sadonkorjuujuhla
- kierrätyksenä esim. biojäte, paperinkeräys, kierrätysmateriaaleista askartelu

8.3 Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio

Historiallis-yhteiskunnallisen orientaation tavoitteena on oppia tiedostamaan mennyttä ja nykyisyyttä, sekä oppia ymmärtämään itsensä yhteiskunnan jäseneksi. Osa tätä orientaatiota ovat suomalaisessa kulttuurissa ja muissa kulttuureissa vietettävät juhlat, tavat ja perinteet, media, tekniikka, rakentaminen, liikenne ja yhteiset sopimukset. Aikuisten haasteena on tietoisuus nykyajan lasten leikeistä ja kiinnostuksen kohteista.

Historiallis-yhteiskunnallinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- perinne leikkeinä, lauluina ja loruina
- kertomuksina ja kokemuksina menneistä, kansansatuina
- päiväkodilla olevista vanhoista esineistä ja valokuvista
- tutustumisena museoihin ja taiteeseen
- rakenteluleikkeinä, roolileikkeinä, nukketatterina
- juhlapäivien vietossa ja erilaisina tapahtumina
- keskusteluina esim. lasten vanhempien ja isovanhempien kanssa
- mediakeskusteluina (tv-ohjelmat, pelit, elokuvat, medialaitteet)

8.4 Esteettinen orientaatio

Esteettiseen orientaatioon kuuluu oman tekemisen ja kokemisen kautta hahmottuva oma esteettinen ajattelu ja toiminta. Pyrimme luomaan ryhmässä ilmapiirin, jossa lapsi voi harjoitella itseilmaisun eri muotoja ja löytää itselleen sopivimman. Pienryhmätoiminta mahdollistaa tekemisen ja kokemisen prosessin toteutumisen parhaiten. Esteettisessä orientaatioissa itse luomisprosessi ja elämys on tärkeämpi kuin saavutettu lopputulos.

Esteettinen orientaatio näkyy esimerkiksi:

- kannustamisena ja mahdollisuutena erilaiseen itseilmaisun kokeilemiseen esim. kuvallisen ilmaisun, musiikin, tanssin, valokuvauksen, ja teatterin kautta
- mahdollisuuksia itseilmaisulle ja improvisaatiolle esim. roolileikit ja lasten tekemät ja ideoimat esitykset
- tuemme lapsia tarkastelemaan omia töitään ja esityksiään sekä nauttimaan omista ja muiden tuotoksista
- retkinä esim. näyttelyihin, teatteriin, konserttiin
- talon yhteisinä projekteina esim. esityksen talon yhteisissä juhlissa, taidenäyttelyt

8.5 Eettinen orientaatio

Eettinen orientaatio päiväkodissa käsittää mm. moraalikäsitteiden pohdintaa, oikean ja väärän erottamista, toisten huomioimista ja oman toiminnan merkityksen ymmärtämistä. Kasvattajan rooli on herättää lasta ajattelemaan ja auttaa lasta käsittelemään asioita eettiseltä kannalta. Aikuisen rooli on myös mallintaa toimintaa kohdattaessa lapsia, heidän vanhempiaan ja työtovereitaan.

Eettinen orientaatio näkyy meillä esimerkiksi:

- päivittäisissä vuorovaikutustilanteissa (ristiriitatilanteet ja niiden selvittäminen, ystävyysuhteet, käytöstavat, toisten huomiointi)
- ohjaamisena, asioiden selittämisenä, kyseenalaistamisena, myötäelämisenä, kuuntelemisenä
- toisten oikeuksien kunnioittamisena – oman vastuun tiedostamisena
- anteeksi pyytämisen ja antamisen opettelemisenä
- kuuntelemisen ja puheenvuorojen käyttämisen opettelemisenä
- yhteisinä sääntöinä ja toimintatapoina aikuisten ja lasten kesken
- keskusteluina erilaisuudesta
- tunteiden tunnistamisena ja käsittelemisenä
- juhlien viettönä esim. syntymäpäivät
- luonnon kunnioittamisena ja suojeluna

8.6 Uskonnollis- katsomuksellinen orientaatio

Uskonnolliskatsomuksellinen orientaatio päiväkodissa perustuu vanhempien kanssa käytyihin varhaiskasvatuskeskusteluihin ja varhaiskasvatussuunnitelmiin ja perheiden katsomuksen kunnioittamiseen. Pohdinta ryhmissä toteutuu lasten kysymysten ja pohdintojen pohjalta. Pyrimme käsittelemään asioita siten, että lapset ymmärtävät, että ihmisillä voi olla erilaisia näkemyksiä ja katsomuksia asioihin. Toimintavuoksittain käymme läpi evankelis-luterilaisen uskontokasvatuksen osalta joulun ja pääsiäisen tapahtumat. Tällöin eri uskontokuntaan kuuluvilla on muuta toimintaa.

Uskonnollis-katsomuksellinen orientaatio näkyy päiväkotimme arjessa esim.

- retkinä kirkkoon ja seurakunnan vierailuna päiväkodille
- juhlien viettoina (joulu, pääsiäinen)
- kertomuksissa, lauluissa
- keskusteluissa esim. syntymästä, kuolemasta, häistä, ristiäisistä, hautajaisista
- eri uskontokuntien huomioimisena, jos ryhmässä on niihin kuuluvia lapsia (keskusteluna eri uskonnoista, tutustumisena erilaisiin tapoihin)

9 Esiopetus

Tuorinniemen päiväkodissa toteutettava esiopetus perustuu perusopetuslakiin, opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin (2014) sekä Helsingin kaupungin esiopetuksen opetussuunnitelmaan (2014). Helsingin kaupungin esiopetussuunnitelmaa on aloitettu päivittää keväällä 2015. Uuden esiopetussuunnitelman on tarkoituksena tulla käyttöön vuonna 2016, jonka jälkeen myös Tuorinniemen päiväkodin esiopetuksen suunnitelmaa ja kuvausta tarkennetaan varhaiskasvatussuunnitelmassa. Uudet esiopetuksen perusteet korostavat oppimisen iloa ja lasten aktiivista roolia oppijana. Tärkeänä painotetaan myös vuorovaikutustaitoja ja yhdessä tekemistä ja kasvamista kestäväan elämäntapaan. Tulevaisuuden erilaisiin haasteisiin opetellaan ja valmistaudutaan vastaamaan lasten laaja-alaista osaamista vahvistamalla.

Esiopetusta annetaan vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista, neljä tuntia päivässä. Esiopetus on maksutonta ja sen lisäksi voidaan lapselle hakea myös maksullista päivähoitoa. Esiopetus muuttui velvoittavaksi vuoden 2015 alusta, joka velvoittaa lapsen osallistumaan vuoden kestäväan esiopetukseen tai vastaavaan toimintaan ennen oppivelvollisuuden alkamista. Esiopetus tukee ja edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä ja luo joustavan siirtymisen esiopetuksesta kouluun. Esiopetuksen työtavoissa otetaan huomioon lapsen kokonaisvaltainen tapa oppia ja toimia leikkien, liikkuen, taiteillen, tutkien ja kysellen vuorovaikutuksessa muiden lasten ja aikuisten kanssa.

Esiopetuksen tavoitteena on antaa opetussuunnitelmaan perustuvaa lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä tukevaa opetusta vertaisryhmässä. Toiminta on suunniteltua ja lapsilähtöistä ja se vahvistaa lapsen myönteistä minäkuva ja käsitystään oppijana. Yhdessä perheiden kanssa esiopetus vahvistaa ja edistää lapsen kehitys- ja oppimisedellytyksiä, itsetuntoa ja sosiaalisia taitoja leikin ja positiivisten oppimiskokemusten kautta. Esiopetuksessa ei ole oppiaineita, vaan lähtökohtana useiden eri opetettavien asioiden yhdistäminen leikinomaiseen toimintaan. Musiikki, äidinkieli, liikunta, taide, luonnontieto ja matematiikka yhdistyvät yhdeksi teemakokonaisuudeksi leikin avulla. Toimintaa ohjataan lapsiryhmän tarpeiden, mielenkiinnon ja jaksamisen mukaan, ulkoillen, leikkien, leväten ja ohjattua toimintaa tarjoten. Esiopetuksessa harjoitellaan edelleen jo opittuja elämisen perustaitoja, esim. opetellaan ottamaan enemmän vastuuta omista tavaroista ja huolehtimaan itsestä. Perustaitojen hallinnan kautta lapsi kasvaa ja kypsyy kohti kouluikää. Esiopetuksen tarkoituksena on vahvistaa lapsen oppimisvalmiuksia ja ennaltaehkäistä oppimisvaikeuksia.

9.1 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops

Jokaiselle lapselle tehdään lokakuun loppuun mennessä esiopetuksen oppimissuunnitelma eli Leops. Leopsiin kirjataan kaikki lasta ja hänen oppimisestaan koskevat asiat. Leops-keskustelut käydään vanhempien kanssa kaksi kertaa vuodessa. Vanhemmat voivat valmistautua keskusteluun etukäteen yhdessä lapsensa kanssa, ja he voivat kirjata kysymyksiä, odotuksia ja toiveita esiopetukseen liittyen. Vanhempien ja lapsen kanssa keskustellaan lapsen toiveista, vahvuuksista ja tavoitteista esiopetukseen liittyen. Esiopetusvuodelle asetettuja tavoitteita arvioidaan yhdessä lapsen ja vanhempien kanssa keväällä. Leops siirretään lapsen tulevaan kouluun vanhempien suostumuksella.

Lapsen esiopetuksen suunnitelma laaditaan esiopetusvuoden alussa yhdessä lapsen, lapsen vanhempien ja esiopetusta antavien opettajien kanssa. Lapsen esiopetuksen suunnitelmaan kirjataan lapsen henkilökohtaiset kasvun ja kehityksen tavoitteet sekä niissä edistyminen. Suunnitelman siirtämiseen koululle pyydetään huoltajan suostumus. Leopsit toimitetaan koululle toukokuussa ja tarvittaessa pidetään lapsikohtaiset nivelpalaverit.

9.2 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö ja opetuksen jatkumo

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyön tavoitteet:

- madaltaa lapsen koulun aloittamisen kynnystä
- tarjota mahdollisuus oppimisen iloon ja oppimiseen leikin kautta
- korostaa yhteenkuuluvuutta
- tukea lapsen yksilöllistä ja sosiaalista kasvua
- ehkäistä kiusaamista
- tarjota mahdollisuus turvalliseen ja luonnolliseen oppimisympäristöön
- esi- ja alkuopetuksessa olevien lasten oppivaikeuksien ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen

9.3 Herttoniemen rannan esi- ja alkuopetuksen yhteistyön suunnitelma

Alueellista esi- ja alkuopetuksen toimintaa arvioidaan säännöllisesti ja yhteistyömuodoista sovitaan vuosittain. Yhteistyötä koordinoi johtajarinki, johon kuuluvat alueen päivähoitoyksiköiden esimiehet sekä koulun rehtori. Tavoitteena on yhteisten käytäntöjen ja linjojen luominen sekä tiedottaminen esi- ja alkuopetuksessa.

Esi- ja alkuopetuksen henkilöstö suunnittelee, toteuttaa ja arvioi toimintaa. Alueellista yhteistyötä kehittävät esi- ja alkuopetuksen pedagogiset yhteyshenkilöt, eli lastentarhanopettajat ja alkuopetuksen opettajat. Erityistä tukea tarvitsevien lasten siirtymistä esiopetuksesta kouluun koordinoivat alueellisen erityisopetuksen suunnittelijat ja varhaiskasvatuksen kiertävä erityislastentarhanopettaja. Herttoniemen rannassa erityistä tukea tarvitsevien lasten kohdalla koulun oppilashuollon edustajat ja päiväkodit tekevät yhteistyötä ja ohjaavat perheitä löytämään lapselle sopivan koulumuodon ja tarvittavan tuen koulun alkaessa. Esiopetus ja koulu tekevät yhteistyötä sopivan luokkamuodon ja tuen löytymiseksi myös jos, lapsen suomenkielen taito on puutteellista.

Esi- ja alkuopetuksen suunnitelman tavoitteena on yhteistyön toteuttaminen alueella, yhteistyön suunnittelu, kehittäminen ja arviointi, tiedonsiirto Leopsien kautta sekä erityistä tukea tarvitsevien lasten tuen tarpeen huomioiminen kouluun siirtymisen vaiheessa. Yhteistyö esi- ja alkuopetuksen kanssa antaa myös kollegiaalista tukea alueelta nouseviin haasteisiin ja edistää hyvien käytänteiden jakamista. Yhteistyösuunnitelman tarkoituksena on myös luoda alueen lapsille yhtenäinen oppimispolku esiopetuksesta alkuopetukseen, tarjota lapsille mahdollisuuksia tutustua tulevaan oppimisympäristöön koulussa, sen henkilökuntaan ja tuleviin luokkakavereihin.

9.4 Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö Tuorinniemen päiväkodissa

Tuorinniemen päiväkodissa esi- ja alkuopetuksen välinen yhteistyö on tiivistä. Tuorinniemen päiväkodissa yhteisen toiminnan sisältöalueena on matematiikan, luonnon- ja ympäristötiedon tuokiot eli Palkit ja taito- ja taideaineita sisältävät Pajat. Paja- ja Palkkituokioita järjestetään sekä syys- että kevätlukukaudella. Pajatoiminnassa esi- ja alkuopetusikäiset lapset toimivat yhdessä jaetuissa ryhmissä. Palkkitoiminnassa esikoululaiset ja ykkösluokkalaiset muodostavat yhdessä omat ryhmät ja kakkosluokkalaiset oman ryhmänsä. Esi- ja alkuopetuksen yhteistyötä Tuorinniemen päiväkodissa on myös jo perinteeksi muodostuneet yhteiset juhlat ja tapahtumat, kuten Herttoniemen rannan esikoululaisten ja ykkösluokkalaisten rusettiluistelu sekä kevätpiknik.

10 Lapsen tukeminen ja hyvinvoinnin edistäminen päiväkodissa

Kaikki lapset tarvitsevat tukea jossain vaiheessa kasvuaan. Varhaiskasvatuksen hoito-, kasvatusta- ja opetustavoitteena on tukea yksilöllisesti lasten kasvua ja kehitystä. Päivähoidossa on mahdollista tukea lasta jolla on kasvun tai kehityksen pulmia, oppimiseen liittyviä vaikeuksia tai jos perheessä on kriisi. Päiväkodissa lapsen tukeminen tarkoittaa tukemista arjen toimintojen yhteydessä.

10.1 Kuinka toimimme kun huoli herää

Kun vanhemmilla, päivähoidon henkilökunnalla tai neuvolasta herää huoli lapsen kehityksestä, asia otetaan puheeksi vanhempien kanssa. Lapsen tuentarpeet ja tukitoimet kirjataan vasaun, ja niitä arvioidaan säännöllisesti vanhempien kanssa.

Peruspäivähoidossa lasta voidaan tukea mukauttamalla toimintaympäristöä ja toimintaa lapsen yksilölliset tarpeet paremmin huomioiviksi. Myös aikuisten toimintatapoja ja vuorovaikutusta muutetaan tarpeen tullen. Lasta voidaan tukea ryhmässä esimerkiksi pienryhmätoiminnan kautta, yksilöllisellä ohjauksella ja lisäämällä kuvia arjen toimintojen ymmärtämisen tueksi. Ryhmissä toimintaa toteutetaan siten, että jokainen lapsi voi osallistua toimintaan yhdessä muiden kanssa omien taitojensa tasoisesti.

Päiväkodin henkilökunta keskustelelee yhdessä vanhempien ja asiantuntijoiden kanssa, tarvitseeko lapsi erityistä tukea kasvun ja kehityksensä tueksi. Asiantuntijoiden suosituksesta ja vanhempien luvalla lapselle haetaan kirjallisesti erityistä tukea. Varhaiskasvatusalueen päällikkö arvioi erityisen tuen esityksen ja tekee päätöksen erityisistä tukitoimista toimintakausittain. Erityistä tukea tarvitsevat lapset integroidaan heidän ikä- ja kehitystasoaan vastaaviin ryhmiin, tai lapselle voidaan hakea paikkaa integroidusta erityisryhmästä asiantuntijoiden suosituksella. Tarkoituksena on löytää lapselle paras mahdollinen ryhmä, jossa lapsen kehitystä ja oppimista pystytään tukemaan.

10.2 Tuen eri muodot

Yleinen tukeminen:

- monipuolinen ja turvallinen oppimisympäristö
- lapsen yksilölliset ja erilaiset lähtökohdat huomioidaan

Varhaiskasvatukselliset tukitoimet:

- päivähoidon omaa toimintaa
- kasvatuksellisia keinoja, joilla ympäristöä ja toimintaa muokaten vastataan paremmin lapsen tarpeisiin

Erityinen tuki:

- erityispedagogisen asiantuntemuksen ja henkilötön lisääminen lapsen toimintaympäristössä
- asiantuntijan lausunnolla
- ryhmän pienennys
- relto- tuki
- avustaja
- integroitu erityisryhmä
- erityisryhmä

Varhaiskasvatukselliset tukitoimet ovat yksilöllistä tukea lapselle tarpeen mukaan, arjen eri tilanteissa. Lapsi voi tarvita tukea esimerkiksi ruokahetkissä, siirtymätilanteissa tai lepohetkillä. Tukitoimet ovat käytössä lapsen arjessa mm. pienryhmätoiminnassa, yksilötuokioilla ja leikkihetkillä aikuisen vahvalla tuella.

Erytispedagogiset toimintamenetelmät mietitään jokaisen lapsen kohdalla erikseen. Tukitoimia voivat olla esimerkiksi kommunikaatiokansio, tukiviittomat ja kuvien ja piirrosten monipuolinen käyttö arjessa. Lasta voidaan tukea myös muun muassa vuorovaikutusleikkiryhmässä, musiikkiterapeuttisessa Knillaus-ryhmässä tai Askeleittain-menetelmällä, jossa opetellaan sosiaalisia taitoja.

Teemme myös yhteistyötä kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelton) ja suomi toisena kielenä lastentarhanopettajan (s2-opettajan) kanssa, joiden asiantuntemusta hyödynnetään päiväkodeissa säännöllisesti. Muita yhteistyökumppaneitamme ovat mm. neuvola, fysio-, puhe-, ja toimintaterapeutit, neuvolapsykologi, koulun opettajat, perheneuvola, sosiaalityöntekijät, varhainen tuki, lastensuojelu ja muut lasta hoitavat ja tutkivat tahot. Yhteistyökumppaneiden konsultointi lapsen asioista tapahtuu vanhempien luvalla. Tuorinniemen päiväkodin henkilöstöön kuuluu tällä hetkellä myös resurssierityislastentarhanopettaja (relto) ja talossamme on integroitu erityisryhmä. Huolen herätessä jonkin lapsen kohdalla, työntekijämme voivat kääntyä myös relton ja integroidun erityisryhmän erityislastentarhanopettajien puoleen.

11 Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma on osa päivähoitoyksiköiden varhaiskasvatussuunnitelmaa ja opetuslaki velvoittaa sen olevan osa esiopetussuunnitelmaa. Se on yksikön työväline, yhteinen näkemys kiusaamisesta, ehkäisyn keinoista ja kiusaamiseen puuttumisesta. Kiusaamiseen puuttuminen ja ehkäisy ovat edellytys laadukkaan varhaiskasvatuksen toteuttamiselle. Päiväkodin johtajan vastuulla on pedagoginen johtaminen, millaisiin arvoihin työntekijät yhdessä sitoutuvat ja miten kiusaamiseen suhtaudutaan. Asioista keskustellaan ja työntekijöitä koulutetaan kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen. Koulutuksista henkilökunta saa ajankohtaista tietoa kiusaamisilmiöstä ja sen käsittelemisestä. Kiusaamisen vastaisen työ on pitkäjänteistä ja johdonmukaista, johon kaikki päiväkodin työntekijät ovat sitoutuneet.

11.1 Mitä on kiusaaminen?

Kaikki lapset ovat samanarvoisia ja heillä on samat oikeudet, eikä ketään saa syrjiä. Lapsilla on oikeus suojaan fyysistä ja psyykkistä kiusaamista vastaan.

Kasvatuskumppanuus on tärkeä osa kiusaamisen ehkäisyssä. On tärkeää että vanhemmilla ja päiväkodin henkilökunnalla on yhteinen näkemys siitä, mitä kiusaaminen on, miten sitä ehkäistään ja millä tavoin kiusaamiseen puututaan. Yleisesti kiusaamiseksi määritellään toiseen ihmiseen usein kohdistuva käytös, joka aiheuttaa pahaa mieltä ja oloa ja mahdollisesti fyysistä kipua. Kiusattu henkilö ei yleensä pysty tai uskalla puolustautua tai hakea apua.

Kiusaaminen on subjektiivinen kokemus, jota ei voi ulkopuolelta määritellä. Minkäänlainen loukkaava kohtelu toista ihmistä kohtaa ei ole päiväkodissamme hyväksyttävää.

Kiusaaminen voi olla:

- **suoraa toimintaa**
fyysistä väkivaltaa, tavaroiden tai leikin rikkomista, haukkumista, nimittelyä, uhkailua, kiristämistä, manipulointia
- **epäsuoraa toimintaa**
leikistä tai keskusteluista poissulkemista, huomioimatta jättämistä, pahan puhumista, kaverisuhteiden sotkemista

Kaikki lasten väliset ristiriidat ja erimielisyydet eivät ole kiusaamista, mutta toistuessaan ne saattavat johtaa kiusaamiseen. Lasten väliin riitoihin ja konflikteihin puututaan, tilanteen selvittäminen ja eteenpäin vieminen ovat tärkeä osa kiusaamisen ehkäisyä. Kiusaamisen ehkäisyn tavoite on opettaa lapsille toisenlaisia tapoja toimia vertaissuhteissa ja ristiriitatilanteissa.

Kiusaamiselle on tyypillistä:

- toistuvuus
- uhrin kyvyttömyys puolustautua
- tietoisuus
- ryhmäilmiö
- vallan epätasapaino

11.2 Tuorinniemen päiväkodissa kiusaamisen ehkäisy on osana arjen pedagogiikkaa

Kiusaamisen ehkäisy on arjen pedagogiikkaa, joka muuttuu lapsiryhmien ja lasten taitojen mukaan. Se on lapsiryhmän toimintaan vaikuttamista, turvallisen ryhmän ja arjen luomista, vuorovaikutustaitojen vahvistamista ja yhdessä opettelemista. Aikuiset ohjaavat ja opettavat lapsille toimintatapoja, joissa jokainen lapsi saa kokemuksia hyvästä vuorovaikutuksesta ja tulee hyväksytyksi ryhmänsä jäseneksi.

Ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa kiusaamisen ehkäisyyn ja siihen puuttumiseen, kiusaamisen ehkäisy on moninaista, vuorovaikutustaitojen, leikkimisen ja sosiaalisten taitojen yhdessä opettelua. Kiusaamisen ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi aikuiset havainnoivat aktiivisesti ryhmää, ohjaavat ja ovat mukana leikeissä, osallistavat lapsia ryhmän toimintaan, tukevat vertais- ja ystävyysuhteiden syntymistä ja kehittymistä ja turvaavat siirtymätilanteita. On tärkeää että ryhmissä on ilmapiiri, jossa lapsi voi ja haluaa kertoa omista kokemuksistaan. Positiivinen ja avoin ilmapiiri sekä yhteenkuuluvuuden tunne ehkäisee kiusaamista. Jos

päiväkodissämme ilmenee kiusaamista tai lapsi kokee tullessa kiusatuksi, asia otetaan vakavasti ja käsitellään keskustellen läpi osallisena olevien lasten ja heidän vanhempiensa kanssa.

Kiusaajalla on oikeus pedagogiikkaan, joka opettaa ettei kiusata ja miten erilaisissa tulisi toimia. Kiusatulla on oikeus tukeen, turvaan ja suojaan kiusaamista vastaan. Tapa- ja moraalikasvatus on kiusaamisen ehkäisyn pohjana. Lapsille opetetaan toisten ihmisten kunnioittamista, miten toisille puhutaan ja kuinka käyttäydytään toisia loukkaamatta. Ryhmässä opetellaan yhteiskunnassa yhteisesti sovittuja sosiaalisia tapoja, kanssakäymisen sääntöjä ja tasa-arvoista kohtelua. Aikuinen toimii esimerkkinä lapsille. Aikuisen kanssa yhdessä opetellaan empatiataitoja ja tunteiden käsittelyä. Yhdessä opetellaan myös ongelmanratkaisutaitoja ja itsehillintää.

Erillinen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma tullaan päivittämään Tuorinniemen päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelmaan vuoden 2016 aikana.

12 Arviointi

Tuorinniemen päiväkodin henkilökunta havainnoi, arvioi ja dokumentoi toimintaansa säännöllisesti. Arviointi antaa suuntaa toiminnan kehittämiseksi. Lasten ja perheiden näkökulma otetaan huomioon arvioinnissa esimerkiksi havainnoimalla lasten toimintaa ja kuuntelemalla heidän ajatuksiaan ja mielipiteitään esimerkiksi haastatteleamalla lapsia, sekä dokumentoimalla (esim. valokuvaus) lasten toimintaa päiväkodissa. Vanhemmilla on mahdollisuus vastata asiakastyytyväisyyskyselyihin ja päivähoiton arvokyselyyn, osallistua vanhempainiltoihin, olla mukana lapsen varhaiskasvatussuunnitelman tekemisessä, antaa suoraa palautetta ja toimia vanhempainyhdistyksen kautta.

Työtiimit eli Simpukat, Meduusat, Kalat ja Kotilot kokoontuvat kerran kahdessa viikossa ryhmää koskevien asioiden äärelle. Tiimisopimukset, jotka perustuvat koko talon varhaiskasvatussuunnitelmalle, luo pohjaa työmme arvioinnille. Lisäksi tiimipalavereissa arvioidaan ryhmien toimintaa viikoittain. Työparit pitävät säännöllisesti pienempiä keskusteluhetkiä oman väriyhmänsä asioista. Esimies käy kehityskeskusteluja henkilökunnan kanssa yksitellen, sekä tiimeittäin. Henkilökunta keskustelee ja antaa rakentavasti palautetta toisilleen. Päiväkodin työilloissa ja kaksi kertaa vuodessa pidettävissä kehittämisspäivissä teemat ovat ajankohtaisia laadun arviointiin ja työn kehittämiseen liittyviä. Kaakkoisella varhaiskasvatusalueella on myös tarjolla paljon ajankohtaista koulutusta henkilökunnalle.

Liite 1 Vanhempien vastaukset Digium- kyselyyn päiväkodin arvoista

Päiväkodin arvot
Yhteenvetoraportti, N=44, Julkaistu: 11.2.2014

Vertailuryhmä: Kaikki vastaajat

Päiväkodin arvot / values of the Kindergarten Merkitse alla olevista arvoista kolme lapsesi ja perheesi kannalta tärkeintä arvoa päivähoitossa Choose three the most important values of yours child and family below.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20%	40%	60%	80%	100%
1.	avoimuus / open mindness	11	25,00%					
2.	osallisuus / taking part / being intrested	4	9,09%					
3.	yhteisöllisyys / getting Involved with community	3	6,82%					
4.	inhimillisyys/ in human	7	15,91%					
5.	kiireettömyys/ taking things slow	7	15,91%					
6.	luovuus/ creativity	9	20,45%					
7.	oppiminen / learning by doing	12	27,27%					
8.	tasa-arvo / equality	7	15,91%					
9.	kestävä kehitys / egological warnes	2	4,55%					
10.	turvallisuus/ safety	21	47,73%					
11.	kasvatuskumppanuus/ rasing co-operation together(teachers - parents)	8	18,18%					
12.	välittäminen/careing	21	47,73%					
13.	yhteistyö / co-operation	6	13,64%					
14.	yksilöllisyys/ Individuality	7	15,91%					
15.	luottamuksellisuus/ trust	6	13,64%					
16.	Jokin muu, mikä/something else	1	2,27%					
	Yhteensä							

Liite 2 Leikki- mind map

Alkuperäinen lähde
tuntematon, kuvan idea
Tukholmalaisesta
päiväkodista

"Oletteko te vain leikkineet tänään?"

Leikissä lapsen ulkoinen ja sisäinen maailma kohtaavat!